

Side 9-etymologien: Kujon

Olander, Thomas

Published in:
Maal & Maele

Publication date:
2021

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Olander, T. (2021). Side 9-etymologien: Kujon. *Maal & Maele*, 42(2), 9.

Side 9-etymologien:

Kujon

Her skal vi se lidt nærmere på den etymologiske baggrund for ordet *kujon*, som måske kan overraske.

Kujon har været på en længere rejse gennem Europa før det nåede vores modersmål. I første omgang er det – som så mange andre ord – lånt ind i dansk gennem tysk *Kujon*. Tysk har lånt det fra fransk, hvor *couillon* betyder ›fjols‹ eller ›idiot‹, men også ›kujon‹ – eller som adjektiv ›åndssvag, idiotisk‹ og ›fej‹. I ældre fransk havde *couillon* dog også en anden betydning, nemlig ›testikel‹. Og det er faktisk den oprindelige betydning af ordet.

Fransk *couillon* nedstammer fra en ikke dokumenteret latinsk form **cōleō* ›testikel‹ (genitiv **cōleōnis*; en streg over en vokal angiver at vokalen er lang), som vi også finder i italiensk *coglione* og spansk *cojón*, der begge bevarer den ærværdige gamle betydning ›testikel‹, samtidig med at ordet også kan betegne en ›idiot‹ eller et ›røvhul‹ (altså en person). Det er et temmelig populært ord og indgår også i sammensætninger som fx det malende italienske udtryk *rompicoglioni* ›irriterende person‹, egentlig ›nossesmodrer‹.

Latinsk **cōleō* ›testikel‹ er afledt af *cōleī* ›nosser‹, et ord der kun optræder i pluralis. Hvis de gamle romere havde haft en dualiskategori, havde det selvfølgelig været oplagt at benytte sig af den, men det havde de ikke.

Sprogets veje er nogle gange snørklede. I tilfældet *kujon* skal vi gennem adskillige sprogområder og en ikke helt oplagt semantisk udvikling før vi er tilbage ved ordets oprindelige form og betydning. Det kan undre at *kujon* fra at være et ord for ›testikler‹ er kommet til at betyde en ›frygtsom person‹, ikke mindst når vi i dansk har et udtryk som ›have nosser‹ der jo faktisk (som Henrik Lorentzen fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab mindede om i et tweet fra januar 2021) betyder det modsatte. Også de gamle romere kunne sige *habēre cōleōs*, altså ›have nosser‹, i betydningen ›være en (rigtig) mand‹.

Med sine semantiske udsving kan *kujon* således minde om et pendulord (se *Mål og Mæle* 23:3) – hvilket jo på finurlig vis også harmonerer ganske godt med ordets oprindelige betydning.

TO